

MAGDALENA PARZYSZEK
Katedra Pedagogiki Rodziny KUL
e-mail: magdalena.parzyszek@kul.pl
DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rped.2018.10.3-13>

I OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA
DLA DOKTORANTÓW I STUDENTÓW Z CYKLU:
RODZINA W TEORII I PRAKTYCE PEDAGOGICZNEJ
NA TEMAT: „WYWIAD W PROCESIE POZNANIA NAUKOWEGO
I W PRAKTYCE PEDAGOGICZNEJ”
Lublin, 12 grudnia 2017

W dniu 12 grudnia 2017 roku w Instytucie Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II miała miejsce I Ogólnopolska Konferencja Naukowa dla doktorantów i studentów z cyklu: Rodzina w teorii i praktyce pedagogicznej na temat: „Wywiad w procesie poznania naukowego i w praktyce pedagogicznej”, zorganizowana przez Katedrę Pedagogiki Rodziny KUL.

Po przywitaniu przybyłych gości przez dyrektora Instytutu Pedagogiki – ks. prof. dr. hab. Mariana Nowaka, oraz dr. hab. Danutę Opozdę – kierownika Katedry Pedagogiki Rodziny, głos zabrała prof. dr. hab. Ewa Domagała-Zyśk, prodziekan Wydziału Nauk Społecznych KUL, na temat: „Wywiad jako narzędzie w badaniach uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”.

Po wykładzie inauguracyjnym rozpoczęły się obrady plenarne. I sesję poprowadził dr. hab. Wojciech Sroczyński, prof. UPH. Wystąpienie zostało zatytułowane: „Moje doświadczenia w stosowaniu wywiadu w badaniach pedagogicznych”. Prelegent wskazał orientacje metodologiczne we współczesnej pedagogice, akcentując model empiryczny, prakseologiczny, hermeneutyczny i krytyczno-refleksyjny. Swoje rozważania odniósł do osobistych doświadczeń jako badacza i nauczyciela akademickiego oraz ukazał efekty prowadzonych badań, jakie zostały przedstawione w publikacjach: *Aktywność kulturalna studentów uczelni Wychowania Fizycznego* (Poznań 1988); *Aktywność kulturalna młodzieży akademickiej Gorzowa* (Warszawa–Poznań 1989); [razem z K. Nowakowskim] *Rola Białoleckiego Ośrodka Kultury w popularyzacji działań kulturalno-oświatowych* (Warszawa 2011); *Rodzina w świetle wybranych kwestii społecznych (na przykładzie badań rodziny siedleckiej)* (Siedlce 2015). Dokonał także oceny wywiadu jako przedsięwzięcia pracochłonnego, niecelowego w przypadku rejestracji faktów pod względem częstotliwości ich występowania w przestrzeni publicznej, zniecierpliwienia osoby badanej w toku wywiadu, kosztów badania, umiejętności i doświadczenia badacza, specyfiki osobowościowej respondenta.

Mgr Joanna Kata z UMCS-u przedstawiała referat „Funkcjonowanie psychospołeczne młodzieży w placówce opiekuńczo-wychowawczej”. Działalność przywołanej placówki polega na współpracy z rodziną wychowanka w celu jego powrotu do rodziny.

Następnie mgr Kinga Trzmielewska z Uniwersytetu Wrocławskiego tematem rozważań uczyniła: „Wykorzystanie wywiadu jakościowego w pedagogice na przykładzie pracy magisterskiej pt. «Realizacja projektów edukacyjnych przez wolontariuszy programu Projektor – wolontariat studencki w świetlicy wiejskiej w Żukach (2015-2016)»”. Wypowiedź ta przybliżyła Program Projektor – wolontariat studencki, który ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci z małych miejscowości. Prelegentka ukazała zasady programu, korzyści dla szkół i społeczności lokalnych oraz skuteczność podejmowanych działań.

Mgr Karolina Ludwikowska z KUL-u w referacie „Technika pytań cyrkularnych w terapii rodzin” opisała rodzinę jako system wzajemnych interakcji; system, który jest zbiorem elementów i ich atrybutów pozostających ze sobą we wzajemnych relacjach. Omówiła następujące zasady cyrkularności: cyrkularność charakteryzuje sposób, w jaki dokonują się interakcje w rodzinie; relacje między elementami systemu nie są jednostronne; zachowanie jednej osoby jest zależne od zachowania pozostałych członków rodziny, a wzajemne wpływy dotyczą potrzeb, emocji a także komunikowania się; zachowania osób mogą się wzajemnie wzmacniać; trudno ocenić czyje zachowanie było przyczyną, a czyje skutkiem; pytania cyrkularne wynikają z myślenia cyrkularnego. Podsumowując prelegentka wskazała, że pytania cyrkularne mogą być użyteczne w pracy z rodziną i poszczególnymi jej członkami, pomagają one terapeutom poznać mechanizm podtrzymujący dane problemy w rodzinie, a jej członkom pozwalają na pogłębioną refleksję dotyczącą różnych sytuacji rodzinnych bez oceniania i oskarżania siebie nawzajem.

Mgr Magdalena Koperska z Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawiła „Wywiad narracyjny w badaniach nad macierzyństwem – od rekonstrukcji do interpretacji osobistych doświadczeń”. Omówiła strukturę wywiadu narracyjnego, a także wyniki badań własnych dotyczących macierzyństwa.

Ostatnią prelegentką I sesji była mgr Katarzyna Okólska z Uniwersytetu Łódzkiego. „Zastosowanie techniki LAAF (the life as a film) w wywiadzie biograficznym” uczyniła przedmiotem własnej refleksji. Przywołana przez nią technika została wykorzystana przez Donne Yougs, Davida Cantera i Nikki Carthy w ramach badania narracji przestępców, które ujawniły różnice w obrębie ukrytej treści, jawnych procesów, złożoności wypowiedzi czy poczucia sprawczości, które zostały zidentyfikowane jako dominujące aspekty tożsamości przestępcy. Szczególnie niepokojące elementy wypowiedzi badanych przestępców związane były z materializmem w obrębie narracji oraz trudności w relacjach z otoczeniem. Przywołane przez prelegentkę badania dotyczyły funkcjonowania alkoholiczków. Autorka zadała badanym następujące pytania: Gdyby na podstawie twojego życia miał powstać film, to jaki byłby to rodzaj filmu, co by się w nim wydarzyło? Jakie byłyby główne wydarzenia filmu? Kto byłby głównym bohaterem? Jakby się film zakończył? Jaki aktor mógłby ciebie zagrać? Analizując materiał empiryczny, autorka zwróciła uwagę na sposób konstruowania wypowiedzi, ukrytą treść, która ujawniła się przy wykorzy-

staniu odniesień do gatunku filmu czy samej fabuły, procesy ujawnione przez narratora, które wskazują na „rolę”, jaką przyjmuje osoba badana – obraz samego siebie oraz relacje badanego z otoczeniem – jak rozumie swoje doświadczenie biograficzne.

Sesję II poprowadziła dr Magdalena Parzyszek z KUL-u. Prelegenci występujący w tej części konferencji dzielili się doświadczeniami własnej pracy zawodowej.

Pierwszą prelegentką była mgr Anna Kucała, pełniąca obowiązki psychologa szkolnego w szkole podstawowej i wygaszających klasach gimnazjalnych. Wystąpienie zatytułowane „Wywiad psychologiczny w praktyce szkolnej” stało się swoistym świadectwem codziennej pracy z młodzieżą, której często towarzyszy lęk czy depresja, a efektem życia w takim stanie jest np. nadpobudliwość psychoruchowa, zagrożenie wykluczeniem społecznym, okaleczenia czy podejmowane próby samobójcze. Przywołane i tylko zasygnalizowane problemy wymagają odpowiedniego podejścia psychologa do osób borykających się z problemami, a niejednokrotnie konieczności podjęcia współpracy z innymi podmiotami oraz kompetentnie przygotowanymi specjalistami.

Mgr Agata Tymicka z KUL-u ukazała „Wywiad w pracy pracownika socjalnego”. Jego celem jest ustalenie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin, z którymi spotyka się pracownik socjalny. Na podstawie przeprowadzonego wywiadu dokonuje on analizy i oceny sytuacji danej osoby lub rodziny i formułuje wnioski, stanowiące podstawę planowania pomocy.

Kurator sądowy mgr Kazimierz Nosal przedstawił „Znaczenie wywiadu środowiskowego w postępowaniu karnym przygotowawczym i wykonawczym”. Postępowanie przygotowawcze może być wszczęte wskutek doniesienia złożonego policji lub prokuraturze bądź też własnych informacji uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Może być ono prowadzone jako śledztwo lub jako dochodzenie. Prelegent przywołał także cele postępowania przygotowawczego zdefiniowane w Kodeksie prawa karnego. Natomiast prawo wykonawcze ukazał jako zespół norm prawnych regulujących zasady wykonania kar.

W podobny sposób wypowiadała się mgr Sylwia Huczuk-Kapłuk z UMCS-u. Prelegentka przedstawiła „Znaczenie wywiadu w pracy rodzinnego kuratora sądowego”, który zaznajamia się z aktami sprawy i innymi źródłami informacyjnymi o podopiecznych, nawiązuje z nimi kontakt, poucza podopiecznych o prawach i obowiązkach wynikających z orzeczenia sądu, planuje oddziaływania profilaktyczno-resocjalizacyjne i opiekuńczo-wychowawcze; udziela im pomocy w organizowaniu nauki, pracy i czasu wolnego oraz w rozwiązaniu trudności życiowych, kontroluje zachowania podopiecznych w miejscu ich zamieszkania, pobytu, nauki i pracy, współdziała z organizacjami, instytucjami, stowarzyszeniami i innymi podmiotami, których celem działania jest pomoc podopiecznym. W przypadku niemożności nawiązania kontaktu, kurator w formie pisemnej zawiadamia sąd, podając przyczyny. Przebieg nadzoru i podejmowane czynności kurator rodzinny dokumentuje w karcie czynności nadzoru, prowadzonej osobno dla każdego podopiecznego.

Mgr Małgorzata Osińska z UMCS-u wygłosiła wykład „Znaczenie wywiadu we wstępnym etapie badań na przykładzie analizy znaczenia zasobów osobistych skazanych w procesie resocjalizacji”. Prelegentka podzieliła się ze słuchaczami własnymi doświadczeniami

badawczymi związanymi ze skazanymi poddanymi resocjalizacji w warunkach wolnościowych. Ukazała ich zasoby osobiste, warunki socjodemograficzna i historię życia.

„Wykorzystanie wywiadu w badaniu populacji osób starszych” stało się przedmiotem rozważań mgr Ewy Domareckiej. Prelegentka ukazała starość jako zjawisko biologiczne składające się na cykl życia ludzkiego, a także starzenie się jako proces postępującego upośledzenia funkcji życiowych organizmu oraz utratę zdolności adaptacyjnych do zmian środowiskowych wraz ze zwiększającym się prawdopodobieństwem zgonu. W przywołanych treściach odwołała się do wywiadu wykorzystanego w badaniu osób starszych.

Mgr Justyna Horbowska z KUL-u wygłosiła referat: „Metoda wywiadu w procesie ewaluacji jakości pracy szkoły”, stawiając pytanie: Jakie zastosowanie znajduje metoda wywiadu w procesie ewaluacji pracy szkoły? I podjęła próbę odpowiedzi. W tym celu dokonała skrótovej analizy zagadnień związanych z ewaluacją pracy szkoły oraz miejscem metody wywiadu wśród metod badawczych stosowanych przy jej przeprowadzaniu. Omówiła genezę pojęcia ewaluacji zgodnie z koncepcją czterech generacji, jaką zaproponowali E.G. Guba i Y.S. Lincoln, zdefiniowała ewaluację pracy szkoły jako proces gromadzenia, opracowywania i komunikowania informacji na temat wartości przypisywanej działaniom podejmowanym w szkole lub w innej placówce edukacyjnej przez ich adresatów i realizatorów w kontekście kryteriów takich, jak: trafność, skuteczność, efektywność, użyteczność i trwałość uzyskanych efektów. Przedstawiła podział ewaluacji pracy szkoły w zależności od etapu, na którym następuje sprawdzanie aktywności, wyróżniając ewaluację działań aktualnie prowadzonych, czyli formatywną, oraz ewaluację działań, które zostały już zakończone, a ocenie są poddawane ich rezultaty – ewaluację konkluzywną. Następnie, stosując kryterium zakresu badania oraz rodzaju odpowiedzialnego za ewaluację nadzoru pedagogicznego, dokonała podziału ewaluacji na wewnętrzną i zewnętrzną, ze wskazaniem różnic pomiędzy nimi, i przedstawiła główne metody badawcze stosowane w procesie ewaluacji zależnie od jej rodzaju.

Ostatnią prelegentką była dr hab. Danuta Opozda z KUL-u. Wystąpienie „Poza dostarczone informacje – interpretacja danych w wywiadach jakościowych” dotyczyło organizacji procesu badawczego, interpretacji zgromadzonych danych, teoretycznych uwarunkowań i konsekwencji decyzji badacza co do wyboru paradygmatów badawczych.

Całość konferencji została podsumowana przez dr hab. Danutę Opozde – kierownika Katedry Pedagogiki Rodziny i dr Magdalenę Parzyszek – adiunkta Katedry Pedagogiki Rodziny. W stronę przybyłych gości popłynęły słowa podziękowania za przybycie i podzielenie się owocami własnej pracy naukowej.